

položaj: »V prvi polovici leta 1920 fašizem ni bil niti nevaren niti grozljiv... pod Giolittijem se fašizem spremeni v vladno gibanje« (*Rivoluzione liberale*, l. c., str. 50).

V drugi polovici leta 1920 se začno stopnjevat »kazenske ekspedicije fašistov, kot metoda fašistične ekspanzije« preko vse Italije, kot pravi Tasca, ki prizna, da so se fašistični pohodi začeli v Julijski Benečiji, v Slovenskem Primorju, in to že julija 1920 s požigom narodnega doma v Trstu. Na slovenskem in hrvatskem ozemlju so fašije tvorili večinoma oficirji in redki importirani italijanski uradniki. Podpirali so jih italijanski agrarci Istre, industriji Trsta in Istre, z njimi so sodelovale oblasti, policija in vojska, ki je fašistom priznavala »uradno misijo italijanskih predstavnikov« (Tasca, l. c., str. 158—169).

Zmaga socialistov pri občinskih volitvah v Bologni, novembra 1920, je dala povod za fašistični napad na občinsko hišo in za krvave izgrede. S tem napadom se začno velikopotezne fašistične ekspedicije najprej v zgornji, nato v srednji in južni Italiji in trajajo vse do oktobra 1922. Vseposvobod gore delavske zbornice, zadruge, kulturni domovi, socialistični krožki, uredništva socialističnih listov. Leta 1921 fašisti svoje čistke stopnjujejo, razganjajo občinske odbore socialistov in komunistov. Na njih mesto je vlada imenovala komisarje, pri nadomestnih volitvah pa zmaga meščansko — fašistični blok ob pomoči »manganella« — palice ali gumijevke.

Tasca (l. c., str. 174—175) prinaša samo za prvo polletje 1921, kot sam pravi, nepopolno statistiko razdejanj po pokrajinah. V vsej Italiji jih našteje 726, v Julijski Benečiji sami 137, to prekosi le Rovigo z 276, medtem ko ima Toskana isto število — 137. Vse ostale pokrajine so celo pod 80.

I v o J u v a n č i č

(Se nadaljuje)

IZ CIGANSKE LIRIKE

Izbor iz ciganske lirike, ki ga objavljamo v tej številki, je vzet iz knjige »Ciganska poezija«, ki je izšla lani v Sarajevu. Srbsko verzijo ciganske poezije sta pripravila Rade Uhlik, ki je pesmi prevedel iz ciganskega jezika, in Branko V. Radičević, ki je prevodom dal pesniško obliko. Kot poročata urednika v uvodu svoje knjige, so prevedene pesmi točni zapisi izvirnih ciganskih ljudskih pesmi. Prevajalec R. Uhlik jih je zbiral več let in si jih zapisoval tako, kakor so mu jih pripovedovali sami ciganski pevci. Za te pesmi je značilen duh lirske improvizacije: epske širine ne poznajo, le redke med njimi lahko uvrstimo med balade in romance. Po tematiki so te pesmi živ odsev specifičnega, nemirnega in nestalnega ciganskega življenja in so zaradi tega polne motivike, ki je v drugih ljudskih poezijah sicer ne najdemo. Ta značilnost in pa njihov pristni, po občutju tako sodobni lirski izraz sta vzrok, da smo se jih odločili posredovati slovenskim bralcem.

I. M.